

Наукові перспективи
Видавнича група

НАУКОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

СЕРІЯ: "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ", СЕРІЯ: "ПРАВО", СЕРІЯ: "ЕКОНОМІКА", СЕРІЯ: "ПЕДАГОГІКА", СЕРІЯ: "ПСИХОЛОГІЯ",
СЕРІЯ: "МЕДИЦИНА"

Випуск 11(65)
2025

Наукові перспективи: журнал. 2025. № 11(65) 2025. С.3145

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 р. № 1188 журналу присвоєно категорію "Б" із галузей науки: державне управління, право та економіка

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 26.11.2025, № 9/11-25)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 24436-14376Р від 09.06.2020 р.

Журнал видається за підтримки Міжнародного економічного інституту (Есеніце, Чехія) та КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор:

Жукова Ірина Віталіївна — кандидат наук з державного управління, доцент, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, Лауреат премії імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності, Лауреат Всеукраїнської премії «Інновація в освіті — 2018», м. Київ, Україна

Заступники Головного редактора:

Янчук Артем Олександрович — доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, Заступник керівника Апарата Верховної Ради України (Київ, Україна);

Непомнящий Олександр Михайлович — доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, професор, Дійсний член Академії будівництва України, професор кафедри архітектури і просторового планування Національного авіаційного університету (Київ, Україна). Заслужений будівельник України, Почесний працівник будівництва та архітектури, державний службовець 3 рангу (Київ, Україна);

Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

- Рубський В.М., Яковлева О.В.** 2727
ЦИФРОВІ ТЕРАПЕВТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ОНЛАЙН-КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК РЕСУРС ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ МОРЯКІВ
- Рябовол Т.А.** 2739
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ ЧАСОВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ
- Савінова О.М.** 2753
ЕГОЦЕНТРОВАНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОДІЙ ЯК ФОРМА ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАХИСТУ
- Саврасов М.В., Василевський В.С.** 2770
УСВІДОМЛЕНІСТЬ ЯК ЧИННИК ЗАДОВОЛЕНOSTІ ЗОВНІШНІСТЮ ТА ІНТЕРІОРИЗАЦІЇ МЕДІЙНИХ СТАНДАРТІВ КРАСИ: ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ
- Саврасова-В'юн Т.О., Руденко В.С., Поліщук Т.І.** 2783
ЛІДЕРСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
- Сергєєнкова О.П.** 2795
ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО Я-ПОЗИЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ СОЦІОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П.** 2807
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ
- Сидоренко Ж.В., Короцінська Ю.А., Руденко І.В.** 2819
РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЯК ПРАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДСИЛЕННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ
- Синишина В.М.** 2832
ІННОВАЦІЙНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЇЇ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я
- Старинська О.В., Євтушенко І.В., Маруховська-Картунова О.О.** 2845
ЕФЕКТИВНІСТЬ ОНЛАЙН-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ХРОНІЧНОМУ СТРЕСІ В УМОВАХ ВІЙНИ
- Стець В.І., Подоляк Н.М.** 2863
ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ ТА РЕСУРСИ ІНТЕГРАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ (ООП) У ДИТЯЧОМУ КОЛЕКТИВІ

УДК 378.147:005.336.2]:005.95/.96

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-11\(65\)-2783-2794](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-11(65)-2783-2794)

Саврасова-В'юн Тетяна Олександрівна кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-5737-6189>

Руденко Валентина Сергіївна PhD з економіки, доцент кафедри управління, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-9867-5951>

Поліщук Тетяна Ігорівна старший викладач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-7322-6380>

ЛІДЕРСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Анотація. У статті теоретично обґрунтовано й емпірично доведено, що лідерська компетентність є детермінантою конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Актуальність дослідження зумовлена трансформаціями у світовій економіці, глобалізаційними процесами, що змістили суспільний запит від підготовки вузькоспеціалізованих виконавців до формування лідерів. Це підкреслює необхідність підготовки фахівців, які відповідають новим вимогам професійного середовища. Лідерську компетентність окреслено як інтегративний особистісний конструкт, що функціонує як мета-характеристика, дозволяючи фахівцю здійснювати глибокий аналітичний синтез інформації, системно прогнозувати потенційні ризики, ініціювати інноваційний підхід до вирішення професійних завдань. Для оцінки лідерської компетентності виділено діяльнісний, оцінний, мотиваційний, особистісний критерії. Конкурентоспроможність визначена як система індивідуально-психологічних ресурсів, що забезпечує здатність до саморозвитку, успішної самореалізації, гарантує стійку перевагу в мінливому соціально-професійному середовищі. Її оцінка ґрунтувалася на пізнавальному, мотиваційному, емотивному, комунікативному, інноваційному критеріях. Емпіричне дослідження було здійснене за допомогою комплексу психодіагностичних методик, доповнених апаратом кореляційного, регресійного аналізів, що дозволило виявити структуру взаємозв'язків між визначеними явищами. Результати дослідження виявили, що більшість респондентів мають

недостатньо розвинений статус обох феноменів у значної частини вибірки. Ключовим фактом стало встановлення статистично значущого взаємозв'язку між лідерською компетентністю і конкурентоспроможністю майбутніх фахівців. Підтверджено, що майбутні фахівці з високим рівнем лідерської компетентності демонструють вищий рівень конкурентоспроможності. Лідерська компетентність виступає детермінантою успішної конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Отримані результати відкривають перспективу для подальшої розробки й імплементації інноваційних освітніх програм, спрямованих на цілеспрямоване посилення лідерського потенціалу здобувачів освіти, їхньої готовності до ефективної діяльності в умовах глобальної конкуренції.

Ключові слова: лідерська компетентність, конкурентоспроможність, майбутні фахівці, детермінанта, кореляційний аналіз, регресійний аналіз.

Savrasova-Viun Tetiana Oleksandrivna PhD in psychology, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Ukrainian Literature, Comparative Studies and Greenchenko Studies, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-5737-6189>

Rudenko Valentyna Serhiivna PhD in Economics Associate Professor of the Department of Management Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-9867-5951>

Polishchuk Tetiana Ihorivna Senior Lecturer at the Department of Advertising and Public Relations, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-7322-6380>

LEADERSHIP COMPETENCE AS A DETERMINANT OF FUTURE SPECIALISTS' COMPETITIVENESS

Abstract. The article theoretically substantiates and empirically proves that leadership competence is a determinant of the competitiveness of future specialists. The relevance of the research is determined by transformations in the world economy and globalisation processes that have shifted public demand from the training of highly specialised performers to the formation of leaders. This emphasises the need to train specialists who meet the new requirements of the professional environment. Leadership competence is defined as an integrative personal construct functioning as a meta-characteristic that enables a specialist to perform in-depth analytical synthesis of information, systematically predict potential risks, and initiate an innovative approach to solving professional tasks. To assess leadership competence, four criteria were identified: activity-based, evaluative, motivational, and personal. Competitiveness is

defined as a system of individual psychological resources that ensures the ability for self-development and successful self-realization, providing a stable advantage in a dynamic social and professional environment. Its assessment was based on cognitive, motivational, emotive, communicative, and innovative criteria. The empirical research has been carried out using a set of psychodiagnostic methods supplemented by correlation and regression analyses, which made it possible to identify the structure of interrelations between the studied phenomena. The results of the study revealed that the majority of respondents have insufficiently developed levels of both phenomena in a significant part of the sample. A key finding was the establishment of a statistically significant correlation between leadership competence and the competitiveness of future specialists. It was confirmed that individuals with a high level of leadership competence demonstrate a higher level of competitiveness. Leadership competence thus acts as a determinant of the successful competitiveness of future specialists. The obtained results open up prospects for the further development and implementation of innovative educational programmes aimed at purposefully strengthening the leadership potential of students and their readiness for effective activity in the conditions of global competition.

Keywords: leadership competence, competitiveness, future specialists, determinant, correlation analysis, regression analysis.

Постановка проблеми. Прискорені глобалізаційні процеси, технологічний прогрес, інтеграція України у світовий професійно-освітній простір висувають перед закладами вищої освіти необхідність оновлення цільових установок. Суспільний запит у сучасному професійному середовищі змістився від підготовки виконавців до формування лідерів – фахівців, здатних мислити стратегічно, приймати самостійні рішення, ефективно взаємодіяти в команді. Проте, традиційна модель професійної освіти часто зосереджується на засвоєнні теоретичних знань, формуванні фахових умінь, залишаючи поза увагою розвиток особистісних якостей, що становлять лідерський потенціал. Як наслідок, випускники мають високий рівень когнітивної підготовленості, але не завжди готові до ефективного управління командами, ініціювання інновацій, прийняття відповідальних рішень в умовах непередбачуваної динаміки професійного середовища. Тому проблема розвитку лідерської компетентності набуває значущості у контексті підготовки конкурентоспроможного фахівця. Адже лідерська компетентність є не просто набором організаційних навичок, а мета-характеристикою, яка дозволяє фахівцю здійснювати аналітичний синтез інформації, прогнозувати ризики, ініціювати процеси антикризового управління як на індивідуальному, так і на командному рівні. Лідерська компетентність функціонує як система внутрішніх регуляторів, здатних трансформувати виклики зовнішнього середовища у вектори розвитку, відкриваючи простір для

інноваційного підходу під час вирішення професійних завдань. Наявність розвиненої лідерської компетентності у фахівця забезпечує його високу адаптивність до змінних умов, успішну самореалізацію у конкурентному середовищі, здатність до конструктивного впливу на оточення й ефективне використання власного потенціалу. У контексті конкурентоспроможності лідерська компетентність допомагає фахівцю диференціюватися на ринку праці, виступаючи не пасивним об'єктом, а активним суб'єктом професійної діяльності. Такий підхід перетворює лідерство на ключову детермінанту фахової успішності, оскільки дозволяє перетворювати невизначеність на можливості, формуючи нову якість професійної ідентичності. Відповідно, розвиток лідерської компетентності є критично необхідною умовою становлення конкурентоспроможного фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема конкурентоспроможності фахівців є одним із провідних векторів сучасних наукових пошуків і теоретико-практичних розвідок учених (В. Базелюк [1], М. Бут [2], Г. Орош [3], Т. Стойчик [4] та ін.). Дослідники конкурентоспроможності фахівців розглядають із позиції економічного [4], психологічного [1], компетентнісного [2] підходів, окреслюючи її як багатовимірне явище.

Спираючись на тлумачення конкурентоспроможності фахівців із огляду на характеристики в межах психологічного підходу [1; 3], розглядаємо феномен як комплекс індивідуально-психологічних властивостей особистості, що відображає її здатність до саморозвитку, професійної самореалізації, конструктивної взаємодії, забезпечуючи успішну адаптацію, ефективну професійну діяльність і стійку перевагу в мінливому соціально-професійному середовищі.

Концептуалізація структури, визначення ключових складників конкурентоспроможності фахівців стали стрижнем досліджень, здійснених низкою науковців (І. Гринник [5], І. Драч [6], С. Литвинова [6], О. Скорнякова [6], Р. Хавула [5] та ін.). І. Гринник, Р. Хавула виділяють праксеологічний, аксіологічний, когнітивний, рефлексивний компоненти конкурентоспроможності фахівця, наголошуючи на особистісних його якостях (стресостійкість, креативність, готовність до ризику, саморозвиток) [5]; І. Драч, С. Литвинова, О. Скорнякова пропонують структуру конкурентоспроможності фахівця з мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного, особистісно-рефлексивного компонентів [6]. Виходячи з аналізу поглядів вищезазначених дослідників, у межах нашого дослідження визначено структуру конкурентоспроможності майбутніх фахівців, що охоплює взаємопов'язані компоненти: пізнавальний, мотиваційний, емотивний, комунікативний, інноваційний, показниками яких є стратегічне мислення, мотивація до успіху, емоційний інтелект, комунікативна компетентність, адаптивна гнучкість.

У контексті конкурентоспроможності фахівця значну увагу науковців (Б. Аволіо [7], А. Зайнаб [8], С. Ханна [7] та ін.) привертає питання лідерства як

динамічного процесу, в межах якого особистість здатна впливати на інших із метою досягнення спільних результатів. Однак сам феномен лідерства, із позиції дослідників (О. Казакевич [9], С. Калашникова [10] та ін), може бути реалізований лише за умови сформованості лідерської компетентності як інтегрованої властивості особистості, що виявляється у здатності ефективно здійснювати лідерство в різних професійних ситуаціях, поєднуючи знання про сутність лідерства, уміння реагувати на зміни, координувати спільну діяльність, формувати партнерські взаємини для досягнення спільних цілей.

Проблему визначення структурних компонентів лідерської компетентності майбутнього фахівця розглянуто в працях дослідників (С. Калашникова [10], О. Хмизова [11] та ін.), які по-різному інтерпретують її зміст і складники. Так, С. Калашникова виокремлює індивідуальні й універсальні компоненти, що зумовлюють рівень розвитку лідера [10]; О. Хмизова – когнітивний, мотиваційно-емоційний і діяльнісно-поведінковий компоненти [11]. На основі узагальнення поглядів вищевказаних дослідників до структури лідерської компетентності майбутніх фахівців відносимо такі компоненти: діяльнісний (показник – здатність до лідерства); оцінний (показник – толерантне ставлення до інших); мотиваційний (показник – усвідомлення значущості самоактуалізації); особистісний (показник – асертивність).

Питання взаємозв'язку між лідерською компетентністю та конкурентоспроможністю фахівців стало предметом наукового пошуку В. Білик [12], О. Герасименко [13], Г. Герасименко [13], А. Цапко [12], В. Ялліної [12]. За О. Герасименко, Г. Герасименко лідерська компетентність виступає як провідний чинник підвищення конкурентоспроможності персоналу. Науковці наголошують, що розвиток лідерської компетентності є стратегічним ресурсом, сприяючи ефективному управлінню, командній взаємодії, прояву креативності та інноваційного мислення фахівців [13]. В. Білик, А. Цапко, В. Ялліна розглядають лідерство як складник «soft skills», що відіграє значну роль у формуванні конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Доведено, що лідерство забезпечує професійну мобільність, конкурентоспроможність, адаптивність майбутніх фахівців [12].

Разом із тим результати аналізу наукових джерел засвідчили, що проблема лідерської компетентності у контексті розвитку конкурентоспроможності майбутніх фахівців потребує подальшого теоретичного уточнення й емпіричного обґрунтування, що зумовлює необхідність проведення цілісного дослідження.

Мета статті – теоретично обґрунтувати й емпірично довести, що лідерська компетентність є детермінантою конкурентоспроможності майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Задля реалізації поставленої мети експериментальну частину дослідження проведено на базі Київського столичного

університету імені Бориса Грінченка. До участі залучено 97 студентів першого курсу спеціальностей «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», «Аудіо-візуальне мистецтво та медіавиробництво», «Журналістика», «Міжнародні відносини».

У ході реалізації дослідження застосовано комплекс психодіагностичних методик для вивчення показників лідерської компетентності й рівня розвитку конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Проведено кореляційний і регресійний аналізи, спрямовані на виявлення взаємозв'язку між рівнями досліджуваних феноменів. Для оцінювання рівня конкурентоспроможності майбутніх фахівців застосовано комплекс методик дослідження, зокрема: пізнавальний критерій (показник – стратегічне мислення) вивчався за допомогою методики «Який твій стратегічний коефіцієнт?»; мотиваційний критерій (показник – мотивація до успіху) вимірювався завдяки методиці діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса; емотивний критерій (показник – емоційний інтелект) визначався через тест на емоційний інтелект (EQ) Н. Холла; комунікативний критерій (показник – комунікативна компетентність) вимірювався методикою виявлення й оцінки комунікативних і організаторських схильностей (КОС-2); інноваційний критерій (показник – адаптивна гнучкість) оцінювався за методикою «Особистісна готовність до змін». Рівень розвитку лідерської компетентності майбутніх фахівців вивчався за такими методиками: діяльнісний критерій (показник – здатність до лідерства) – методика на виявлення схильності до лідерства; оцінний критерій (показник – толерантне ставлення до інших) – опитувальник комунікативної толерантності В. Бойко; мотиваційний критерій (показник – усвідомлення значущості самоактуалізації) – тест «Піраміда потреб А. Маслоу»; особистісний критерій (показник – асертивність) – методика «Асертивність особистості». Статистичний аналіз отриманих результатів опитування, порівняльні, кореляційні, регресійні дослідження рівнів розвитку конкурентоспроможності, лідерської компетентності майбутніх фахівців проводився з використанням програмного забезпечення SPSS.

Дослідження рівня лідерської компетентності майбутніх фахівців за когнітивним, мотиваційним, емоційним і діяльнісним критеріями дозволило розподілити респондентів на групи з високим, середнім, низьким рівнями розвитку цього феномена (табл. 1).

У табл. 1 презентовано, що лідерська компетентність за діяльнісним критерієм розвинена у майбутніх фахівців недостатньо, оскільки більшість респондентів (49,5 %) мають середній рівень, високий рівень проявлений у 14,4 % учасників, а 36,1 % здобувачів освіти характеризуються низьким рівнем. Це свідчить про недостатній розвиток практичних умінь і навичок лідерської поведінки, потребу в цілеспрямованому формуванні здатності до лідерства майбутніх фахівців.

Таблиця 1

**Розподіл рівнів розвитку лідерської компетентності
майбутніх фахівців за критеріями**

Критерії лідерської компетентності	Рівні розвитку критеріїв лідерської компетентності майбутніх фахівців (к-ть у %)		
	Високий	Середній	Низький
Діяльнісний	14,4	49,5	36,1
Оцінний	22,7	50,5	26,8
Мотиваційний	22,7	48,5	28,8
Особистісний	19,7	51,5	28,8
Лідерська компетентність	19,7	50,0	30,3

Аналіз лідерської компетентності майбутніх фахівців за оцінним критерієм виявив, що ця сфера потребує особливої уваги. Більшість респондентів демонструють середній рівень толерантного ставлення до інших – 50,5 %, високий рівень зафіксовано у 22,7 % респондентів, а низький рівень мають 26,8 % учасників. Такі результати свідчать про недостатньо сформовані навички ефективної взаємодії з іншими та потребу в подальшому розвитку толерантності у майбутніх фахівців.

Дослідження мотиваційного критерія лідерської компетентності показало переважання середнього рівня її розвитку: 48,5 % учасників перебувають на середньому рівні, високий рівень відзначено у 22,7 %, низький – у 28,8 % респондентів. Такі результати свідчать про недостатній розвиток усвідомлення значущої самоактуалізації здобувачів освіти, що зумовлює потребу в активізації мотиваційно-ціннісної сфери майбутніх фахівців у процесі їх професійної підготовки.

Особистісний критерій лідерської компетентності майбутніх фахівців також виявився недостатньо розвиненим. Середній рівень зафіксовано у 51,5 % досліджуваних, високий – у 19,7 %, низький – у 28,8 %. Отримані результати свідчать про необхідність цілеспрямованого розвитку асертивності у здобувачів освіти як важливого складника лідерської компетентності, що забезпечує впевненість у собі, здатність відстоювати власну позицію, ефективно взаємодіяти в освітньому і професійному середовищі.

Узагальнені показники рівня розвитку лідерської компетентності майбутніх фахівців демонструють, що 50,0 % респондентів перебувають на середньому рівні, високий рівень розвитку мають 19,7 %, низький – 30,3 %. Результати дослідження вказують на необхідність послідовного і системного підходу щодо розвитку лідерської компетентності майбутніх фахівців.

Результати дослідження конкурентоспроможності майбутніх фахівців також виявили певні закономірності (табл. 2). За пізнавальним критерієм рівень конкурентоспроможності в більшості здобувачів освіти є середнім – 47,4 %,

високий рівень відзначено у 19,6 % респондентів, низький рівень мають 33,0 % учасників експерименту. Аналіз результатів підтверджує факт про те, що значна частина здобувачів освіти потребує подальшого розвитку стратегічного мислення для підвищення власної конкурентоспроможності.

Таблиця 2

**Розподіл рівнів розвитку конкурентоспроможності
майбутніх фахівців за критеріями**

Критерії конкурентоспроможності	Рівні розвитку критеріїв конкурентоспроможності майбутніх фахівців (к-ть у %)		
	Високий	Середній	Низький
Пізнавальний	19,6	47,4	33,0
Мотиваційний	30,9	49,5	19,6
Емотивний	14,4	53,6	32,0
Комунікативний	26,8	48,5	24,7
Інноваційний	17,5	51,6	30,9
Конкурентоспроможність	21,8	50,1	28,1

За мотиваційним критерієм конкурентоспроможність майбутніх фахівців отримано такі результати: 30,9 % респондентів мають високий рівень мотивації до успіху, середній – 49,5 %, низький – 19,6 %. Отже, більшість майбутніх фахівців демонструють достатній рівень мотивації до успіху, проте відносно невисокий показник у частини респондентів може обмежувати їхню здатність повністю реалізувати власний потенціал у професійній діяльності.

Рівень розвитку конкурентоспроможності майбутніх фахівців за емотивним критерієм відображено таким чином: більшість здобувачів освіти (53,6 %) перебувають на середньому рівні, високий рівень – у 14,4 %, низький – у 32,0 %. Результати вказують на обмежене усвідомлення респондентами значущості емоційного інтелекту для професійного зростання, низьку активність у реалізації власних здібностей.

Аналіз рівня розвитку конкурентоспроможності майбутніх фахівців за комунікативним критерієм показав, що цей складник розвинений недостатньо. Зокрема, високий рівень комунікативної компетентності спостерігається у 26,8 % респондентів, середній рівень – у 48,5 %, низький – у 24,7 %. Отримані результати сигналізують про виразний дефіцит ефективних комунікаційних стратегій, низьку спроможність до міжсуб'єктної взаємодії у значної частини здобувачів освіти, що потенційно може стати чинником їхньої професійної реалізації.

Дослідження інноваційного критерія конкурентоспроможності майбутніх фахівців показало переважання середнього рівня розвитку, адже 51,6 % учасників мають середній рівень адаптивної гнучкості, високий рівень відзначено у

17,5 % респондентів, низький – у 30,9 % здобувачів освіти. Це свідчить про недостатню сформованість динамічної здатності майбутніх фахівців швидко адаптуватися до змін і генерувати нестандартні рішення в умовах прискореної технологічної трансформації ринку праці.

Загальна оцінка рівнів розвитку конкурентоспроможності майбутніх фахівців виявила домінуючу середню позицію (50,1 %), що свідчить про наявність базових, але не повною мірою розвинених професійних якостей. Водночас, значний відсоток респондентів демонструє низький рівень (28,1 %). Хоча високий рівень зафіксовано лише у 21,8 % учасників, це сигналізує про критичну необхідність посилення освітнього впливу для нівелювання дефіциту ключових конкурентних переваг, підвищуючи загальну готовність до викликів ринку праці.

Для вивчення взаємозв'язку між рівнем лідерської компетентності та конкурентоспроможності майбутніх фахівців застосовано кореляційний аналіз із використанням критерію χ^2 та коефіцієнта рангової кореляції (ρ). Результати показали статистично значущий зв'язок між обома показниками на рівні $\rho < 0,01$ (див. табл. 3).

Аналіз отриманих результатів показав, що майбутні фахівці з високим рівнем лідерської компетентності переважно характеризуються високим рівнем конкурентоспроможності: 82,4 % таких респондентів демонструють високий рівень, тоді як лише незначна частина – середній рівень (4,5 %). Здобувачі освіти з середнім рівнем лідерської компетентності у більшості випадків (84,4 %) мають середній рівень конкурентоспроможності, а 17,6 % із них демонструють високий рівень. Ті, хто має низький рівень лідерської компетентності, у переважній більшості (77,1 %) характеризуються низьким рівнем конкурентоспроможності, і лише 11,1 % – середнім. Отже, результати підтверджують наявність прямого взаємозв'язку між розвитком конкурентоспроможності та рівнем лідерської компетентності майбутніх фахівців.

Для перевірки цього взаємозв'язку й оцінки впливу лідерської компетентності на розвиток конкурентоспроможності було проведено регресійний аналіз, у якому рівень конкурентоспроможності визначено як залежну змінну, а рівень лідерської компетентності – як незалежну.

Таблиця 3

Співвідношення рівнів лідерської компетентності та конкурентоспроможності майбутніх фахівців

Рівні конкурентоспроможності і майбутніх фахівців (к-ть у %)	Рівні лідерської компетентності майбутніх фахівців (к-ть у %)		
	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Високий рівень	82,4*	4,5*	0*
Середній рівень	17,6*	84,4*	22,9*
Низький рівень	0*	11,1*	77,1*

Примітка: $\rho < 0,01$ *

Результати регресійного аналізу засвідчили істотний вплив лідерської компетентності майбутніх фахівців на рівень їх конкурентоспроможності. Коефіцієнт кореляції R дорівнює 0,809, що перевищує порогове значення 0,5 і свідчить про сильний зв'язок між показниками. Значення R^2 становить 0,655, що означає: близько 65,5 % варіацій конкурентоспроможності можна пояснити рівнем лідерської компетентності. Показник статистичної значущості $p < 0,001$ підтверджує надійність побудованої моделі та її застосовність до всієї генеральної сукупності респондентів. Лінійне рівняння регресії набуло такого вигляду: рівень конкурентоспроможності = $0,417 + 0,782 \times$ рівень лідерської компетентності. Отже, можна стверджувати, що лідерська компетентність майбутніх фахівців пояснює понад половину варіацій у рівні їхньої конкурентоспроможності (65,5 %), що свідчить про тісний інтегративний зв'язок між цими явищами.

Висновки. Проведене дослідження документує та емпірично підтверджує критичний вплив лідерської компетентності на формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Теоретичне осмислення лідерської компетентності дозволило визначити її як інтегративний особистісний конструкт, що охоплює глибинні знання, проактивні вміння реагувати на динамічні зміни, здатність до ефективної координації, формування сталих партнерських взаємин задля досягнення стратегічних цілей. Для діагностики цього феномену було валідовано ключові критерії: діяльнісний, оцінний, мотиваційний, особистісний. Паралельно, конкурентоспроможність майбутнього фахівця було концептуалізовано як комплексну систему індивідуально-психологічних ресурсів, що забезпечує саморозвиток, професійну самореалізацію, конструктивну інтеграцію в мінливе соціально-професійне середовище, гарантуючи стійку перевагу. Її оцінювання ґрунтувалося на пізнавальному, мотиваційному, емотивному, комунікативному, інноваційному критеріях.

Емпірична фаза дослідження виявила помірний, недостатньо розвинений статус обох феноменів у більшості респондентів, що підкреслює актуальність проблеми. Ключовим відкриттям стало встановлення чіткої кореляції: фахівці з високим рівнем лідерської компетентності демонструють пропорційно вищий рівень конкурентоспроможності, і навпаки. Отримані результати переконливо детермінують лідерську компетентність як детермінанту успішної конкурентоспроможності. Це відкриває стратегічну перспективу для подальших наукових пошуків, зокрема, у сфері цілеспрямованої розробки та імплементації програм, спрямованих на стимулювання і розвиток лідерської компетентності здобувачів освіти.

Література:

1. Базелюк В. Розвиток конкурентоспроможного фахівця в коледжі. Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки. 2019. Вип. 8(37). С. 10–20.
2. Booth M. E., Philip G. Technology Driven and Competency Driven Approaches to Competitiveness: Are They Reconcilable? Journal of Information Technology. 1996. Vol. 11, Iss. 2. P. 143-159.
3. Orosz G., Tóth-Király I., Büki N., Ivaskevics K., Bóthe B., Fülöp M. The Four Faces of Competition: The Development of the Multidimensional Competitive Orientation Inventory. Frontiers in Psychology. 2018. Vol. 9. P. 1-16.
4. Стойчик Т. І. Сутність конкурентоздатності як соціально-економічного явища. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія». 2017. Вип. 2(6). С. 52–55.
5. Гриник І. Я., Хавула Р. М. Теоретичні підходи до проблеми конкурентоспроможної особистості. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2022. Вип. 2. С. 14–19.
6. Драч І., Литвинова С., Скорнякова О. Формування конкурентоспроможності майбутніх ІТ-фахівців в умовах інформаційно-освітнього середовища технічних коледжів. Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. Т. 83. № 3. С. 130–151.
7. Avolio B. J., Hannah S. T. Leader Developmental. Readiness Industrial and Organizational Psychology. 2009. № 2(3). 284-287.
8. Zainab A. Defining Leadership Readiness. Journal of Management. Economics & Finance. 2011. № 1(1). № 91-95.
9. Казакевич О. І. Лідерська компетентність майбутніх маркетологів як сучасний міждисциплінарний феномен. Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 21(2). С. 90-94.
10. Калашникова С. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки управлінців-лідерів в умовах сучасних суспільних трансформацій: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2011. 462 с.
11. Хмизова О. Формування і розвиток лідерської позиції у майбутніх учителів початкових класів в освітньому просторі ВНЗ. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2011. № 4(1). С. 278-283.
12. Білик В. М., Цапко А. М., Ялліна В. Л. Лідерство як складова soft skills у формуванні конкурентоспроможності здобувачів вищої педагогічної освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2023 р., № 91. С. 70-74.
13. Герасименко О. О., Герасименко Г. В. Лідерські компетентності в системі чинників конкурентоспроможності персоналу високотехнологічної діяльності. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 4 (21). С. 175-183.

References:

1. Bazeliuk, V. (2019). Rozvytok konkurentospromozhnoho fakhivtsia v koledzhi [Development of a competitive specialist in college]. Visnyk pisladyplomnoi osvity. Serii: Pedagogichni nauky – Bulletin of Postgraduate Education. Series: Pedagogical Sciences, (8(37)), 10–20. [in Ukrainian].
2. Booth, M. E., & Philip, G. (1996). Technology Driven and Competency Driven Approaches to Competitiveness: Are They Reconcilable? Journal of Information Technology, 11(2), 143–159.
3. Orosz, G., Tóth-Király, I., Büki, N., Ivaskevics, K., Bóthe, B., & Fülöp, M. (2018). The Four Faces of Competition: The Development of the Multidimensional Competitive Orientation Inventory. Frontiers in Psychology, 9, 1–16.

4. Stoichyk, T. I. (2017). Sutnist konkurentozdatnosti yak sotsialno-ekonomichnoho yavlyshcha [The essence of competitiveness as a socio-economic phenomenon]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Pedagogika ta psykholohiia – Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series: Pedagogy and Psychology*, 2(6), 52–55. [in Ukrainian].
5. Hrynyk, I. Ya., & Khavula, R. M. (2022). Teoretychni pidkhody do problemy konkurentospromozhnoi osobystosti [Theoretical approaches to the problem of a competitive personality]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Kherson State University*, (2), 14–19. [in Ukrainian].
6. Drach, I., Lytvynova, S., & Skorniakova, O. (2021). Formuvannia konkurentospromozhnosti maibutnikh IT-fakhivtsiv v umovakh informatsiino-osvitnoho seredovyshcha tekhnichnykh koledzhiv [Formation of competitiveness of future IT specialists in the information-educational environment of technical colleges]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information Technologies and Learning Tools*, 83(3), 130–151. [in Ukrainian].
7. Avolio, B. J., & Hannah, S. T. (2009). Leader Developmental Readiness. *Industrial and Organizational Psychology*, 2(3), 284–287.
8. Zainab, A. (2011). Defining Leadership Readiness. *Journal of Management, Economics & Finance*, 1(1), 91–95.
9. Kazakevych, O. I. (2020). Liderska kompetentnist maibutnikh marketolohiv yak suchasnyi mizhdystsypynarnyi fenomen [Leadership competence of future marketers as a modern interdisciplinary phenomenon]. *Innovatsiina pedagogika – Innovative Pedagogy*, 21(2), 90–94. [in Ukrainian].
10. Kalashnykova, S. A. (2011). Teoretyko-metodolohichni zasady profesiinoi pidhotovky upravlyntsiy-lideriv v umovakh suchasnykh suspilnykh transformatsii [Theoretical and methodological principles of professional training of managerial leaders in the context of modern social transformations]. Doctor's thesis, Kyiv. [in Ukrainian].
11. Khmyzova, O. (2011). Formuvannia i rozvytok liderskoi pozytsii u maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv v osvitnomu prostori VNZ [Formation and development of leadership position in future primary school teachers within the educational space of higher education institutions]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of Preparing a Modern Teacher*, 4(1), 278–283. [in Ukrainian].
12. Bilyk, V. M., Tsapko, A. M., & Yallina, V. L. (2023). Liderstvo yak skladova soft skills u formuvanni konkurentospromozhnosti zdobuvachiv vyshchoi pedagogichnoi osvity [Leadership as a component of soft skills in shaping the competitiveness of higher pedagogical education students]. *Pedagogika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of Creative Personality Formation in Higher and Secondary Schools*, 91, 70–74. [in Ukrainian].
13. Herasymenko, O. O., & Herasymenko, H. V. (2019). Liderski kompetentnosti v systemi chynnykiv konkurentospromozhnosti personalu vysokotekhnolohichnoi diialnosti [Leadership competencies in the system of factors of personnel competitiveness in high-tech activities]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management*, 4(21), 175–183. [in Ukrainian].